

Ako pretrage pokažu da imate rak, vaš će vam liječnik preporučiti koji je način liječenja najbolji za vas. U ovim uputama opisuje se uobičajeni način liječenja raka.

Postoji mnogo različitih vrsta raka. Način liječenja koji najviše odgovara jednoj vrsti raka neće nužno biti i najbolji način liječenja za drukčiju vrstu raka.

Zamolite svojega liječnika da vam objasni sve što ne razumijete. Sa sobom možete povesti nekoga od rodbine ili prijatelja kad vam liječnik bude objašnjavao način liječenja. Možete zapisivati što liječnik govori, ili postavljati pitanja ukoliko razgovor snimate na vrpcu. To će vam pomoći da biste upamtili što je liječnik rekao.

Ukoliko vaš doktor ne govori vaš jezik i vaš engleski nije tečan, preporučuje se da na važnim sastancima o vašem liječenju koristite tumača. Pitajte vašeg doktora da ugovori tumača da prisustvuje vašem razgovoru.

Ako vaš liječnik ne govori vašim jezikom, a vaš engleski nije tečan, preporuča se da koristite usluge tumača na značajnim sastancima u svezi s vašim liječenjem. Zamolite svojega liječnika da organizira nazočnost tumača pri vašim razgovorima.

Trebat će vam neko vrijeme da biste odlučili o svom liječenju. Provjerite jeste li razumjeli o čemu je riječ. Pitajte liječnika u kojemu roku morate odlučiti.

Osobe koje imaju rak mogu se odlučiti za jednu, dvije ili više različitih vrsta liječenja - ovisno o vrsti raka kojega imaju. U nekim slučajevima liječenje se ne preporučuje.

Neke osobe odlučuju da ne žele liječenje. Ljudi imaju pravo odbiti liječničku pomoć. Oni o toj odluci moraju pažljivo razgovarati sa svojim liječnikom i uvjeriti se da su razumjeli kako će se rak razvijati ako se ne budu liječili.

Pitanja za vašega liječnika u vezi liječenja:

- Zašto preporučujete ovaj oblik liječenja?
- Koje su popratne pojave?
- Koliko dugo poslije postupka moram čekati da bih se vratio/la na posao? Koliko će uzeti prije no što budem mogao normalno nastaviti svoj posao?
- Kad ću saznati je li liječnički postupak uspio?
- Postoji li nešto što moram uraditi prije, tijekom ili nakon liječničkog postupka?
- Hoću li se morati podvrgnuti više nego jednom liječničkom postupku?
- Gdje će se liječnički postupak obaviti?
- Koliko će to koštati? Hoće li cjelokupne troškove pokriti zdravstveno osiguranje / moje privatno zdravstveno osiguranje?
- Ako odlučim potražiti mišljenje još jednoga liječnika, možete li mi nekoga preporučiti?

Operacija (Kirurški zahvat)

Operacijom se može ukloniti dio raka ili cijeli rak. Neke su operacije malene, poput izrezivanja maloga kožnog raka ili obavljanja biopsije. Druge

su operacije veće, poput onih kad se rak odstranjuje iz organa u tijelu. Operacija se također može uraditi da bi se ponovo sastavio dio tijela ili da bi se presadio dio tijela (primjerice, rekonstrukcija dojke nakon operacije).

Osoba obično prima opću anesteziju prije operacije. Opća anestezija osobu uspava i ona ne osjeća bol sve dok anestetik ne prestane djelovati. Ponekad se ljudi osjećaju bolesnima kad se probude nakon anestezije. Liječnici i medicinske sestre mogu dati lijek da bi se osoba osjećala manje bolesnom.

Svaka osoba na različit način doživljava operaciju. Neki se ljudi oporave za nekoliko dana. Ljudi podvrgnuti većoj operaciji mogu se početi osjećati normalno tek nakon nekoliko tjedana ili mjeseci.

Ako ste bili podvrgnuti operaciji, vaša će vam medicinska sestra ili liječnik objasniti kako trebate brinuti o svom tijelu dok se oporavljate. Oporavak može utjecati na to što možete jesti ili koliko tjele vježbi možete uraditi. Ako niste sigurni što učiniti, savjetujte se s liječnikom ili sa sestrom.

Osjećaj boli je prirodan nakon operacije. Provjerite jeste li zatražili toliko lijekova protiv bolova da biste ih mogli uzimati onoliko često koliko vam budu trebali.

Operacija može biti prvi liječnički postupak protiv raka. Potom osoba može dobiti kemoterapiju i/ili radioterapiju.

Pitanja za vašega liječnika u vezi operacije:

- Hoće li me boljeti kad se probudim nakon anestezije?
- Hoću li moći jesti i ustati iz kreveta kad se probudim nakon operacije?
- Hoću li imati cjevčice u tijelu? Gdje, i čemu one služe?
- Kako mogu sam/a sebi pomoći da bih se nakon operacije bolje osjećao?
- Koji će mi liječnički postupak još trebati?

► Croatian

Treating cancer

Telefonska informacijska služba o raku:

- Hrvatski
(03) 9209 0169
- Engleski
13 11 20

1 Rathdowne Street
Carlton Vic 3053
Australia
Telephone: 61 (0)3 9635 5000
Facsimile: 61 (0)3 9635 5270
enquiries@cancervic.org.au
www.cancervic.org.au

Kemoterapija

Kemoterapija raka jest lijek koji može ubiti stanice raka dok on čini posljednju moguću štetu zdravim stanicama. Kemoterapija zaustavlja razmnožavanje kancerogenih stanica.

Kemoterapija je ponekad prvi postupak u liječenju raka. Međutim, osoba obično prima kemoterapiju nakon drugih liječničkih postupaka. Kemoterapija može pripomoći uništavanju kancerogenih stanica koje su preživjele operaciju i radioterapiju.

Neki ljudi moraju primati kemoterapiju dok se nalaze na bolničkom liječenju. Drugi ljudi mogu doći u bolnicu na nekoliko sati da bi primili kemoterapiju. Ponekad kemoterapija može biti dana kod kuće.

Osoba obično prima kemoterapiju nekoliko sati tijekom nekoliko dana, a ostatak dobije u dva do tri tjedna. Osoba obično primi više doza liječenja tijekom više mjeseci.

Kemoterapija se obično daje injekcijom u žilu. Nekim se osobama usadi cjevčica pod kožu, što im pomaže pri redovnom primanju kemoterapije u žilu. Cjevčica ostaje tamo do svršetka kemoterapijskoga ciklusa. Kemoterapija se može uzimati i putem tableta, injekcijom u mišić ili se može utrljati u kožu kao krema.

Kemoterapija može biti popraćena privremenim pojavama. Ona može prouzrokovati povraćanje, mučninu i opadanje kose s glave i dlaka s tijela. Lijekovi mogu pomoći u slučaju povraćanja i mučnine. Kosa izgubljena tijekom kemoterapije počinje ponovo rasti nekoliko mjeseci nakon što se kemoterapija prekine.

Kemoterapija također može prouzrokovati dugoročne popratne pojave. Može se odraziti na plodnost osobe, primjerice, vaši se menstrualni ciklusi mogu nakratko ili zauvijek prekinuti. Ako planirate imati djecu, ali morate primati kemoterapiju, pitajte liječnika što možete učiniti. Primjerice, muškarci mogu pohraniti svoju spermu u klinici ili u bolnici.

Pitanja za vašega liječnika u vezi kemoterapije:

- Koliko će dugo liječenje potrajati?
- Koje popratne pojave mogu očekivati?
- Postoje li neke dugoročne popratne pojave uz liječenje?
- što mogu učiniti da bih se pobrinuo za sebe dok uzimam kemoterapiju?

Radioterapija

Radioterapija jest liječnički postupak uz pomoć radijacije. Radijacija je vrsta energije. Ona može zaustaviti razmnožavanje kancerogenih stanica. Radioterapija također može pogoditi normalne stanice, ali se one mogu obnoviti.

Radioterapija se može primijeniti na dva načina: izvan ili unutar tijela. Izvan tijela, radijacija se usmjerava iz stroja prema raku i prema tkivu oko njega. Unutar tijela, radioaktivni se materijal u tijelo unosi u kapsulama na ili u blizinu raka. (Ako muškarci primaju tu vrstu radioterapije za liječenje raka prostate, savjetuje se da koriste zaštitnu gumicu (kondom) pri seksualnom odnošaju tijekom prva dva tjedna nakon što je kapsula unesena u tijelo. O tome treba razgovarati s liječnikom.) Radioterapija ne stvara osobu radioaktivnom, a liječnički postupak nije bolan. Radijacija ne peče.

Nekim je osobama potreban samo jedan liječnički postupak, drugi ih trebaju više. Svaki postupak traje svega nekoliko minuta, ali odvojite više vremena za svoj posjet. Broj dana tijekom kojih se osoba mora podvrgavati postupku može biti različit. Vaš liječnik će odlučiti o broju postupaka koji je vama potreban.

Kod nekih se osoba javljaju popratne pojave od radioterapije. Među njima su iscrpljenost, crvenilo kože ili osip, mučnina, povraćanje i proljev. Kod nekih osoba nema popratnih pojava.

Pitanja za vašega liječnika u vezi radioterapije

- Koliko će dugo liječenje trajati?
- Koje popratne pojave mogu imati?
- Kako se mogu pobrinuti za sebe dok primam radioterapiju

► Croatian

Treating cancer

Telefonska informacijska služba o raku:

- Hrvatski
(03) 9209 0169
- Engleski
13 11 20

1 Rathdowne Street
Carlton Vic 3053
Australia
Telephone: 61 (0)3 9635 5000
Facsimile: 61 (0)3 9635 5270
enquiries@cancervic.org.au
www.cancervic.org.au

January 2004

Imunoterapija

Otporni (imunološki) sustav jest mreža stanica i organa koji štite tijelo od zaraze i bolesti. On može ukazati na razliku između zdravih i kancerogenih stanica. Pri imunološkoj terapiji koriste se lijekovi koji stimuliraju imunološki sustav da bi djelovao tako da se bori protiv raka.

Osobe primaju imunoterapiju kroz usta, ili putem injekcije u žilu ili pod kožu.

Imunoterapija može prouzrokovati popratne pojave, često nalik na gripu. Osobe mogu dobiti vrućicu, počnu se znojiti, iscrpljeni su, s glavoboljom, bolom u mišićima, uz mučninu, povraćanje ili proljev.

Pitanja za vašega liječnika u vezi imunoterapije:

- Kako ću se osjećati tijekom postupka?
- Moram li poduzimati mjere predostrožnosti dok sam podvrgnut postupku?

Hormonalna terapija

Neke vrste raka (poput raka prostate ili raka dojke) jesu u svezi s hormonima koje tijelo proizvodi pri razvoju. Liječnički postupak može zaustaviti stvaranje tih hormona u tijelu. Osobe se mogu liječiti lijekovima ili se mogu podvrgnuti operaciji da bi se odstranio organ koji proizvodi te hormone. Liječnički postupak ovisi o vrsti raka koju osoba ima.

Popratne pojave pri hormonalnoj terapiji mogu biti pojačani apetit, zadržavanje tekućine u tijelu i debljanje. Ponekad se ona može odraziti i na raspoloženje i smanjenu seksualnu želju.

► Croatian

Treating cancer

Telefonska informacijska služba o raku:

- Hrvatski
(03) 9209 0169
- Engleski
13 11 20

1 Rathdowne Street
Carlton Vic 3053
Australia
Telephone: 61 (0)3 9635 5000
Facsimile: 61 (0)3 9635 5270
enquiries@cancervic.org.au
www.cancervic.org.au

December 2002